

LIDIA BARTOMEU

Llums i ombres

La voluntat d'adaptació de les biblioteques al context d'avui es concreta en quatre àmbits

Les biblioteques públiques treuen bona nota i progressen adequadament. La societat, però, es transforma ràpidament en molts ordres. Cal adaptar-s'hi amb major enfocament, establint la direcció correcta i augmentant la velocitat del canvi.

M. CARME RENEDO I PUIG > TEXT

PERE DURAN > FOTOS

WWW.FLICKR.COM/PHOTOS/BIBGIRONA/SETS/

>> *Biblioteca municipal de Lloret de Mar.*

El paper que les biblioteques públiques tenen en la societat occidental per formar ciutadans conscients, actius i crítics és clau i indubtable. La seva missió és, per llei estatal, facilitar l'accés a la ciutadania, en igualtat d'oportunitats, a la informació emmagatzemada en qualsevol suport.

En la societat de la informació, la col·lecció de la biblioteca ja no pretén representar la totalitat del coneixement humà. En fa prou d'oferir una selecció d'informació fiable i significativa i de ser un punt de referència i d'intermediació respecte a la documentació externa. La funció clàssica de connectar usuaris i informació es manté encara i esdevé més complexa —i més enriquidora— en aquest nou entorn.

La pèrdua de centralitat de l'humanisme

L'entorn ha canviat i canvia. Un tret del canvi, sovint desatès, és la pèrdua de centralitat de l'humanisme. Ara es pot viure sense una cultura llibresca que era característica —no fa pas tant— de les elits de poder o les minories il·lustrades. Els clàssics o la literatura de ficció ja no són imprescindibles per pertànyer a l'elit. La biblioteca és qüestionada perquè la cultura ja no té el mateix reconeixement social, ni tampoc els mateixos trets. La funció de cànon universal que representaven les biblioteques ja no existeix. S'imposa un cert relativisme. Sense un concepte de «marc cultural» de referència clar, no hi ha un model a imitar. S'estén la idea que tant el coneixement com el no-coneixement —per no dir-ne ignorància— poden ser equivalents.

La funció de cànon universal que representaven les biblioteques ja no existeix. Sense un «marc cultural» de referència clar, no hi ha un model a imitar

Així les coses, les biblioteques assagen noves fórmules (no sempre reeixides) amb els instruments a l'abast, i no renuncien a crear un marc de valor, a constituir-se en instruments d'ordre i d'aportació de sentit, sense perdre l'autoritat cultural.

A hores d'ara ha desaparegut la linealitat del discurs (no es pot parlar de linealitat a Internet, posem per cas). Per tant, les fonts d'informació han d'assumir el repte d'afavorir l'associació d'idees, la transformació de la informació en coneixement, però també l'associació d'emocions i persones.

Com diu, amb encert, Bert Mulderm, professor de la Universitat de l'Haia, «les biblioteques han de ser la interfície a la nostra memòria col·lectiva, a la nostra cultura».

Els usos de la ciutadania

Les biblioteques gironines s'han posicionat bé en el seu entorn i són, com arreu del país, l'establiment cultural més freqüentat. La població gironina amb carnet de biblioteca (43,52 %) és lleugerament superior a la mitjana catalana. És a dir, bona part de la població és usuària de les biblioteques, però encara queda marge per treballar, per créixer. Cal, no obstant això, no obviar el fet que només un 15 % de la població és considerada usuària activa (és a dir, que fa servir el préstec almenys un cop a l'any).

Els canvis en els mitjans de comunicació (que passen de la transmissió al diàleg, en la Web 2.0) fan que la informació esdevingui bidireccional i que el receptor deixi de ser passiu i interaccioni. Tothom pot ser productor d'informació. Mai no n'hi havia

>> *Biblioteca Lluís Barceló i Bou, de Palamós.*

Bona part de la població és usuària de les biblioteques, però encara queda marge per treballar, per créixer

>> *Biblioteca Manuel Vilà i Dalmau, de Tossa de Mar. A la dreta, biblioteca municipal de Sant Hilari Sacalm.*

hagut tanta, i se'n consumeix més que en cap altre període de la història.

Què pot oferir la biblioteca que el ciutadà no tingui en el seu telèfon intel·ligent, en la seva tauleta o al seu ordinador? Paradoxalment, les estadístiques d'ús de les biblioteques, des de la recuperació de la democràcia, no han fet més que créixer. Del 2010 al 2011, ha crescut el nombre de carnets, les visites (2.622.071), els usos dels serveis d'Internet i ofimàtica (563.870 l'any 2011), però el préstec ha disminuït en 130.000 documents.

En els darrers 25 anys, la tendència al creixement és espectacular: el nombre de biblioteques del Sistema de Lectura Pública s'ha duplicat a les comarques gironines (han passat de 27 a 55, si considerem les integrades al Sistema de Lectura Pública; de 27 a 75 si les considerem totes); el fons s'ha multiplicat gairebé per cinc (de 350.000 documents a més d'1.700.000); el gran creixement l'ha experimentat el préstec, que s'ha multiplicat per 13,18 (de quasi 100.000 transaccions a més d'1.300.000, l'any 2011).

Hi ha dos fets en aquest període que poden explicar aquest gran creixement: la creació de noves biblioteques i el canvi conceptual d'aquestes.

Obrir nous equipaments allà on no han existit mai o substituir serveis mantinguts en condicions molt precàries per edificis impecables ha disparat l'ús de la biblioteca. La proximitat ha estat —i ho és— una característica intrínseca del servei de lectura pública.

Les biblioteques d'avui no tenen res a veure amb les heretades del franquisme: els fons i els espais s'han adequat a apropiacions ciutadanes diverses, formals i informals. L'accent en la custòdia del fons ha passat i passa per la difusió de la col·lecció. La col·lecció s'ha diversificat (en suports, en llengües) i tant la col·lecció analògica com la digital es «deslocalitzen» (el catàleg col·lectiu permet saber on es troba un document determinat, i el préstec interbibliotecari ha de fer possible obtenir-lo). Al personal de les biblioteques se li exigeixen no només coneixements professionals, sinó també noves habilitats.

La fórmula [nous i més equipaments] + [biblioteques més obertes] dona un resultat prou més fecund que no la previsible aplicació aritmètica de la suma d'aquests dos factors.

També hem assistit a un nou fenomen: la població ha deixat de tenir un perfil fàcilment classificable. Les persones ja no

Del 2010 al 2011, ha crescut el nombre de carnets, les visites, els usos dels serveis d'Internet i ofimàtica, però el préstec ha disminuït en 130.000 documents

s'agrupen per l'edat, el nivell d'ingressos, la formació o el gènere, i aquests indicadors han deixat de ser tan significatius com eren. Les persones tendim a agrupar-nos més aviat segons els nostres patrons de consum, segons el nostre estil de vida i les nostres afinitats. Per tant, resulta imprescindible estudiar i recollir les preferències i les valoracions dels usuaris. És un terreny relliscós si es porta a l'extrem. Com a servei públic no es pot, simplement, doblegar-se a la tirania de la popularitat. Si cal aconseguir nous públics, el preu no pot ser banalitzar les col·leccions, les activitats o els serveis o renunciar o reduir el que es considera la raó de ser de la biblioteca pública.

Podem descriure la voluntat d'adaptació de les biblioteques al nou context en diversos àmbits: els continguts, les infraestructures (edificis, serveis tecnològics), la informació i la formació. Tot això gira sobre l'usuari. Un usuari més i més exigent i més divers. I hi gira perquè les biblioteques han situat homes i dones al centre de les seves polítiques i han reforçat l'accés a la informació, enfortint els llaços socials. Han desplaçat la mirada del producte (el document) a l'usuari i intenten, amb precarietat, no perdre el ritme de la modernitat i actuar en conseqüència.

Els continguts

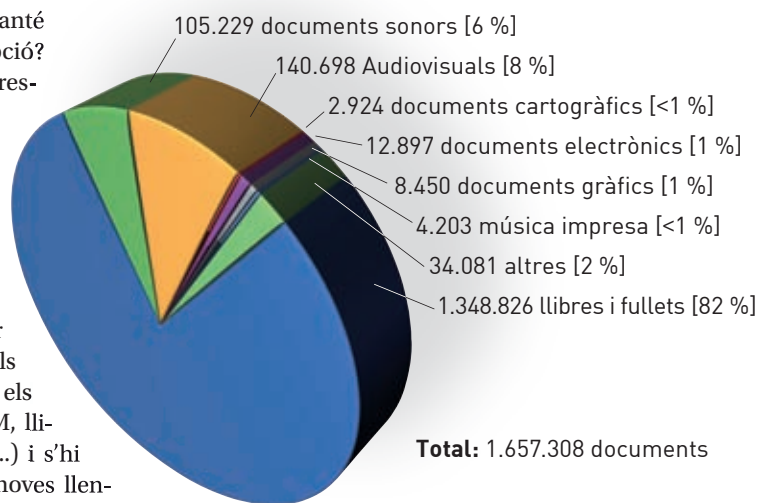
Quan tenim informació general, necessitem informació detallada, i a l'inrevés; quan en tenim poca, en volem més; quan massa, menys i més rellevant (molta informació és menys informació). Les biblioteques poden crear qualitat amb la seva selecció i poden connectar el context amb la qualitat per obtenir sentit.

Jordi Rubió demanava que el catàleg d'una biblioteca fos un instrument pedagògic. Es manté aquesta prescripció? No hi ha una resposta unànime.

L'esforç per arribar a nous públics s'ha traduït en canvis en la política de col·lecció. Es van introduir nous suports (els vídeos, els DVD, els CD, els CD-ROM, llibres electrònics...) i s'hi van incorporar noves llen-

>> *Biblioteca municipal de Cassà de la Selva.*

Fons de les biblioteques públiques gironines (octubre 2012)

Les persones ja no s'agrupen per l'edat, el nivell d'ingressos, la formació o el gènere, i aquests indicadors han deixat de ser tan significatius com eren

El boom de les inauguracions de nous equipaments

Data d'inauguració	Biblioteca	Mitjana mensual de VISITANTS			Mitjana mensual de PRÉSTECES		
		de l'any ANTERIOR al de la inauguració	de 2012	% de diferència	de l'any ANTERIOR al de la inauguració	Mitjana mensual de PRÉSTECES de 2012	% de diferència
31/05/2008	Santa Coloma de F.	557	5.016	800,5	241	2.528	949,0
22/04/2009	Ripoll	3.240	5.957	83,9	3.160	3.698	17,0
12/12/2010	Sarrià de Ter	960	2.565	167,2	sense dades de préstec	1.219	---
05/09/2011	Lloret de Mar	3.994	18.160	354,7	3.149	7.141	126,8
10/09/2011	Llagostera	1.243	2.439	96,2	1.783	1.714	-3,9
23/12/2011	Girona (S. Allende)	6.541	6.667	1,9	2.660	4.251	59,8

>> *Biblioteca Lambert Mata, de Ripoll.*

gües. Amb tot, es manté la preeminència del llibre i l'hegemonia del castellà i el català.

A les comarques gironines, segons l'Institut Nacional d'Estadística, hi viuen 161.666 persones estrangeres, que representen el 21,36 % de la població. Si hi descomptem, fent un capmàs, els provinents de l'Amèrica Central i del Sud i els originaris de països on l'anglès i el francès són llengües oficials (Regne Unit, Austràlia, Nova Zelanda, etc.), ens queden 115.000 persones (un 15,19 % de la població). D'altra banda, del total de l'oferta de col·lecció gironina, només 60.000 documents (un 3,5 %) són en una llengua diferent al català o al castellà, i només 11.000 (el 0,65 %) són en una llengua diferent a l'anglès o al francès. D'aquests 11.000 documents, molts són discs de música en què el tema lingüístic té, sovint, un interès menor. Per posar un exemple, en romanès tenim 209 documents (i de romanesos, gairebé 15.000), i en rus, 200.

La CEPSE (Central de Préstec i de Serveis Especials), organisme de la Generalitat de Catalunya, ofereix uns 20.000 documents en 19 llengües estrangeres i els posa a disposició de les biblioteques públiques a través del préstec interbibliotecari. Una quantitat insuficient si el servei fos realment popular i utilitzat per les minories lingüístiques del país.

Les col·leccions, en aquest sentit, poden millorar substancialment, tant a escala nacional com regional.

A la demarcació de Girona sempre s'ha mantingut la pràctica que les biblioteques tri-

Tant a escala regional com nacional, cal augmentar i millorar l'oferta de col·leccions i serveis de les minories lingüístiques

in les adquisicions (tant si les sufraga la Diputació com la Generalitat de Catalunya). Són els ajuntaments els qui marquen els objectius bibliotecaris i, per tant, els qui determinen el model de col·lecció. Això es tradueix, tanmateix, en col·leccions prou semblants entre biblioteques, tret d'allò que s'adquireix per arrelar la biblioteca a la comunitat.

Un bon exemple el constitueix la biblioteca de Puigcerdà. «És una biblioteca pirinenca, fronterera i propera», diu M. Àngels Terrones, la directora. Pirinenca, perquè posa especial atenció en tot allò relacionat amb la Cerdanya, els Pirineus i la muntanya. Fronterera, perquè té cura d'una col·lecció en llengua francesa, en facilita l'aprenentatge i treballa per fer més estreta la relació entre la Cerdanya d'ambdós estats. I una biblioteca propera —vocació compartida per totes les biblioteques públiques— per l'interès a prestar una atenció personalitzada a l'usuari, presencial o virtual.

Queda clar que ja no parlem només del contingut que hostatja l'edifici. Parlem d'una col·lecció híbrida, d'una selecció física i digital. I si l'esforç fos crear una col·lecció nacional, distribuïda per tot el sistema, hauria de ser creada i seleccionada també a partir dels suggeriments, les preferències i els usos dels qui la fan servir. És curiós que les llistes de llibres recomanats mantinguin la vigència i renovin l'interès (els llibres més prestats, els més venuts... l'atracció que sempre té el prestatge o el carro amb els documents retornats), i caldria aprofitar-se d'aquest fenomen.

Hem de planificar la col·lecció nacional, analògica i digital (on enllacem, com ho fem?) per dues raons: eficiència administrativa i perquè cap biblioteca, per si mateixa, no pot abastar-ho tot.

Advertim també un esforç en la digitalització dels fons patrimonials (especialment els de Ripoll, Olot i Figueres) i dels fons locals de les biblioteques. La digitalització permet mantenir-los accessibles, sempre, des de qualsevol lloc i en qualsevol moment, a través de la Biblioteca Digital de la Diputació de Girona (a www.bibgirona.cat).

En aquest moment estan digitalitzades les revistes de Puigcerdà, Vidreres, Vilobí d'Onyar, Castell d'Empúries, Tossa de Mar i Bescanó, i s'han obert línies de treball amb Platja d'Aro, Salt, Calonge, Cassà de la Selva i Sant Hilari Sacalm. Es poden consultar 268.403 pàgines de premsa que corresponen a 241 títols de revista i diaris, i 289.825 pàgines de llibres.

Aquesta biblioteca col·lectiva no només ha fet visible l'especificitat dels fons locals, sinó que els usuaris registrats han de poder aportar informació sobre els materials digitals (revistes, capçaleres, fotografies) i les biblioteques podran iniciar o potenciar línies de creació de continguts d'interès local. Com diu l'historiador Joaquim Nadal en el seu bloc: «Cada biblioteca és un món; un món situat en un entorn determinat i (...) està bé que hi hagi totes les aportacions que facin referència a l'entorn més immediat, a la memòria històrica, a la memòria col·lectiva, a la tradició, als usos i costums del

>> *Biblioteca Joan Vinyoli, de Sta. Coloma de Farners.*

>> www.bibgirona.cat

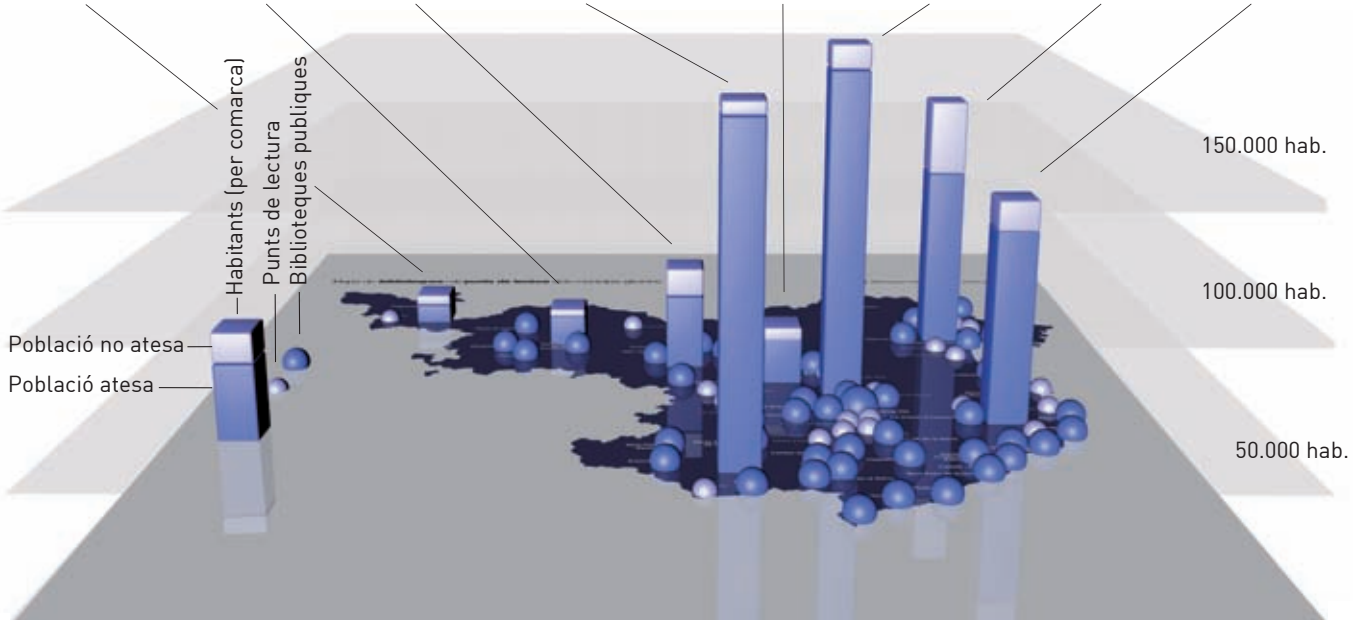

Del mòdem i la línia telefònica convencional, hem passat a un parc públic de més de 450 ordinadors amb connexions de banda ampla

Les biblioteques a les comarques gironines

LA CERDANYA	EI RIPOLLÈS	LA GARROTXA	LA SELVA	EI PLA DE L'ESTANY	EL GIRONÈS	L'ALT EMPORDÀ	EL BAIX EMPORDÀ
17 municipis	19 municipis	21 municipis	26 municipis	11 municipis	27 municipis	68 municipis	36 municipis
18.800 hab.	22.916 hab.	55.597 hab.	172.280 hab.	31.169 hab.	182.916 hab.	140.428 hab.	113.116 hab.
32 % no atesa	18 % no atesa	25,7 % no atesa	4,2 % no atesa	17,15 % no atesa	5,9 % no atesa	28,57 % no atesa	12,13 % no atesa

Mapa de biblioteques i de punts de lectura dels municipis gironins

Biblioteques públiques Punts de lectura

La **Diputació de Girona** dóna suport a les **biblioteques públiques.**

lloc. Si no es fes així, totes les biblioteques s'assemblarien i hi mancaria (...) [la] capacitat d'identificar-se i d'identificar-nos».

Però, a més, les biblioteques han de mantenir i/o superar la mitjana de 2,11 documents per habitant que tenen ara. Segons una enquesta realitzada a les direccions de les biblioteques públiques gironines, el manteniment de l'oferta de col·lecció és, en els moments actuals, la màxima preocupació. I això només és possible si augmenten (o es recuperen) els recursos públics destinats a adquisicions. A tall d'exemple, el pressupost gestionat per la Diputació de Girona l'any 2012 per a subscripcions i adquisició de material bibliogràfic ha estat una quarta part del que va ser l'any 2007, per disminució de les pròpies aportacions de la Diputació però també perquè la Generalitat de Catalunya i el Ministeri de Cultura no han aportat diners.

Les infraestructures: edificis

La biblioteca encara és, per a la població, una sala de lectura silenciosa. No obstant això, l'hem substituïda per la multiplicació d'espais, diferenciats conceptualment, que encoratgen diferents maneres d'usar els serveis i de gaudir-ne. Hem convertit l'edifici en un servei més per superar el simple contenidor: espais informals per a una lectura distesa, per fer-hi un cop d'ull, escoltar música, veure una pel·lícula o un documental, escoltar un conte. Roman encara la prestatgeria clàssica i el binomi taula-cadira perquè la biblioteca manté els seus serveis tradicionals, però aposta per noves fórmules de mobiliari: és més sala d'estar que no pas estudi i, per als infants, ha predominat la tria de mobiliari gens convencional. Als nous edificis, se'ls exigeix que siguin adaptables, flexibles, que puguin reconstruir-se per possibilitar els nous usos que els ciutadans puguin demanar en el futur.

Tenim ja, en moltes biblioteques, sales/cabines d'estudi i sales de formació, *chill-outs*, espais per a reunions, per a grups de treball, cafeteries... No sembla, ara com ara, que les novetats introduïdes hagin diluït la identitat de la biblioteca. Han ajudat, més aviat, a reforçar el paper d'espai públic i a disposició de la ciutadania.

L'esforç per dotar-se de millors i més versàtils edificis ha estat important i decisiu. Tots els municipis gironins de més de 3.000 habitants tenen servei de lectura pública.

Porqueres i Vilafant en constitueixen les dues úniques excepcions, per raons diferents.

De les 15 biblioteques inicials heretades del franquisme s'han creat 40 equipaments nous (molts més si prenguéssim en consideració les biblioteques que no estan integrades al Sistema de Lectura Pública i no reben suport de la Generalitat de Catalunya). La pràctica totalitat han estat renovats totalment o parcial. I amb tot, amb els estàndards actuals, encara cal:

— Crear nou biblioteques noves: a Figueres, Vilafant, Cadaqués, Olot, la Vall d'en Bas, Salt, Blanes, Lloret i Riells.

— Traslladar, a nous edificis, 22 de les existents: a l'Alt Empordà (l'Escala, Llançà, la Jonquera), al Baix Empordà (Begur, Pals, Santa Cristina), a la Cerdanya (Puigcerdà), al Pla de l'Estany (Banyoles), al Gironès (Bescanó, Celrà, Quart i Sant Julià de Ramis), a la Selva (Arbúcies, Breda, Caldes, Hostalric, Sils, Tossa, Vilobí), a la Garrotxa (Sant Joan les Fonts) i al Ripollès (Campdevànol i Sant Joan de les Abadesses).

— Acabar les quatre obres en curs (Anglès, la Bisbal, Maçanet, i la Biblioteca de l'Estat a la ciutat de Girona), i inaugurar les dues que s'estan acabant (Porqueres i Sant Gregori).

>> *Biblioteca Modest Salse i Camarasa, d'Hostalric.*

La diversificació d'espais i els nous serveis no han diluït la identitat de la biblioteca. Més aviat, han reforçat el seu paper de servei públic

Dues poblacions més grans de 3.000 habitants, sense biblioteca

PORQUERES

Biblioteca de nova construcció i previsió d'inauguració el setembre de 2013. Lot fundacional de 10.000 documents adquirit per la Diputació de Girona i la Generalitat de Catalunya.

La Llei 17/2012 de Pressupostos generals de l'Estat per al 2013 dificulta extraordinàriament la contractació de personal per a l'administració (tret que siguin prioritaris o serveis públics essencials).

L'Ajuntament de Porqueres pot declarar prioritari el servei. L'Estat compartirà aquesta prioritat?

VILAFANT

Únic municipi català de més de 5.000 habitants sense biblioteca. Tres nuclis: el Barri Vell, el Camp dels Enginyers i les Forques. El Barri Vell queda aïllat per l'AP7, el tren convencional i el TGV. Els altres dos nuclis, pràcticament a tocar a Figueres i en la zona d'influència de la Biblioteca Comarcal.

Problema: on ubicar la biblioteca de 800 m² a què obliga el Mapa de Lectura Pública?

Solució: sembla de sentit comú estudiar Figueres-Vilafant com a continu urbà i donar respostes metropolitanes.

Les infraestructures: serveis tecnològics

Totes les biblioteques públiques garanteixen l'accés a Internet i als serveis d'ofimàtica (enviar un correu, redactar un treball, imprimir-lo, utilitzar fulls de càlcul, retocar imatges, etc.). De fet, ja fa més de 15 anys que les biblioteques gironines ofereixen l'accés a Internet. Del mòdem i la línia telefònica convencional, hem passat a un parc públic de més de 450 ordinadors amb connexions de banda ampla i a oferir cursos d'ofimàtica i cursos per adquirir competències en alfabetització informacional (quina informació es necessita, on trobar-la, com avaluar-la i com comunicar-la). És a dir, les biblioteques tenen una comesa i l'exerceixen: formar els ciutadans en les competències requerides per la societat de la informació (competències que el Parlament Europeu considera clau).

Al marge dels cursos de formació en tecnologies, els 32.568 usuaris dels ordinadors de les biblioteques testimonien la vigència del servei, i les gairebé 150.000 pàgines impreses demostren que els ordinadors i Internet no són només eines lúdiques.

A banda d'aquests serveis, semblen consolidats els següents serveis en línia:

—El catàleg Argus, per saber què hi ha a les biblioteques o on trobar un document que ens interessa. Permet, a més, els comentaris i les recomanacions, i tafanejar què ha interessat a d'altres usuaris, l'organització del nostre compte, etc.

—La col·lecció gironina de la biblioteca digital.

—Els serveis d'informació que creen i mantenen les biblioteques (webs, blocs, xarxes socials...).

—Els dossiers de premsa locals automàtics i personalitzats a la web de cada biblioteca.

—Una aplicació per a mòbils (per permetre la consulta del catàleg, del calendari d'activitats i de la web de la biblioteca més propera a l'usuari si el telèfon disposa de geolocalitzador).

La informació

La informació es manté estable, eterna, en contraposició al suport que la sustenta. I la informació que interessa —ha d'interessar— a les biblioteques públiques pot ser cultural però també d'actualitat (econòmica, científica, política) o administrativa.

El Pla de biblioteques de la Mancomunitat s'inspirava en el model saxó de biblioteques públiques. Avui i aquí es manté encara aquest caràcter de *Community Information Services*. Probablement, les biblioteques del nostre entorn han de treballar millor les fonts d'informació públiques, especialment les municipals. La biblioteca hauria de ser un recurs per saber quan s'acaba el termini per al pagament d'una taxa, per consultar el calendari de matriculació escolar o per comprovar el cens electoral. Molta de la informació útil

Els 32.568 usuaris dels ordinadors testimonien la vigència del servei, i les 150.000 pàgines impreses demostren que no són només eines lúdiques

>> *Biblioteca Iu Bohigas, de Salt.*

per a la vida quotidiana (transport, salut, treball, ...) ja és a la biblioteca.

De fet, les biblioteques més grans (o el conjunt organitzat de biblioteques) haurien de poder donar resposta a les necessitats de qualsevol ciutadà en la seva relació amb l'administració pública. El desenvolupament de l'administració electrònica no pot ser una nova oportunitat perduda.

La teoria ens diu que la naturalesa de la biblioteca com a servei públic és sinònim de neutralitat, de servei no sotmès a la pressió comercial ni a la influència publicitària. En un context en què l'oferta comercial cultural (cultural, en un sentit ampli) es presenta tan uniforme, les biblioteques haurien de marcar la diferència. Ja hem esmentat que els fons de totes les biblioteques s'assemblen prou (excepció feta de la col·lecció local). Hauríem de ser capaços d'organitzar la col·lecció nacional, o regional, per garantir «la llarga cua» (*the long tail*), la permanència d'un gran nombre de documents de poca demanda, diversificant així l'oferta.

La formació

La biblioteca és, per definició, un espai de formació *informal* (no intencional) per assolir el coneixement que comunica o que facilita que es comuniqui (la presentació de la pròpia col·lecció, les possibilitats de lectura, les exposicions, les conferències, els tallers, els clubs i les guies de lectura, les guies de novetats o de lectures recomanades...).

El 2009, Sergio Dogliani, director gerent dels Idea Store, al Regne Unit, va mantenir diverses reunions amb els bibliotecaris gironins, convidat per la Diputació de Girona. Els Idea Store són «alguna cosa més que una biblioteca o més que un lloc per a l'aprenentatge. A més dels serveis de biblioteca, ofereixen una àmplia gamma de cursos d'aprenentatge per a adults i un ampli i extens programa d'activitats i esdeveniments». L'èxit dels IS i la seva filosofia de servei van influir en el treball dels nostres professionals. I, no cal dir-ho, de manera positiva: les biblioteques van iniciar o aprofundir l'oferta formativa. En casos comptats, però, es va traduir en un increment d'activitat sense definir els objectius perseguits i sense ponderar els mitjans esmerçats.

L'any 2011 les activitats de formació ofereixen bones xifres: 1.420 visites guiades a la biblioteca, 372 conferències i presentacions, 315 cursos i tallers. En total, hi van participar més de 48.000 persones. Sumem-hi les gairebé 24.000 que van visitar les exposicions o van participar en audicions, concerts, projeccions o representacions. Tot aquest ventall d'activitat informal (pot ser que alguns dels cursos fossin formals) indica l'extraordinari esforç i potencial de les biblioteques públiques.

Són també un recurs per a l'*autofor-*
mació. Estudiar un nou idioma, o un nou programari, millorar el coneixement deficient de l'ús del català o castellà, aprendre

L'any 2011: 1.420 visites guiades a la biblioteca, 372 conferències i presentacions, 315 cursos i tallers. En total, hi van participar més de 72.000 persones

Què pensen els bibliotecaris en l'actual context de crisi?

- Mantenir les adquisicions de llibres, DVD, CD... és la primera inquietud dels bibliotecaris (i les activitats de foment lector, les últimes).
- Les principals funcions de les biblioteques són, per als bibliotecaris: el préstec, el suport a la formació reglada pel que fa a competències lectores i el suport a l'autoformació.
- Del Govern de la Generalitat de Catalunya, n'esperen la creació i manteniment d'un veritable sistema nacional de préstec interbibliotecari, un únic carnet i un únic catàleg nacionals. En el darrer lloc de les preferències se situen els concursos, jocs i altres activitats d'àmbit nacional.
- De la Diputació de Girona n'esperen ajudes econòmiques sobretot per a l'adquisició de fons i suport tecnològic.

(A partir dels resultats de l'enquesta realitzada als directors de les biblioteques públiques gironines el desembre 2012. Van contestar l'enquesta el 54 %).

Com afecten les retallades a les biblioteques? De la conjuntura a l'estructura

La crisi no presenta només mesures conjunturals sinó que el Govern català tempteja mesures estructurals:

- Es reduiran els metres quadrats, els fons, horaris i personal mínims obligatoris de les biblioteques?
- Se serà menys exigent, a més, en el compliment d'aquests mínims?

Si fos així, els nous edificis de biblioteca seran sensiblement més petits, i actuacions que fins avui es veien com a necessàries, ara no es contemplaran. Traslladat al model escolar, vindria a ser com si el Departament d'Ensenyament decidís que les aules de les escoles es reduïssin i que es consideressin adequades les escoles provisionals en barracons.

a escriure un currículum vitae, preparar-se per a una entrevista de selecció de personal, instruir-se en etologia animal o fer les primeres passes en la cuina... són exemples d'usos que la ciutadania fa de la biblioteca i que la biblioteca propicia amb els «centres d'interès» (disposició de la col·lecció que concentra tots els aspectes d'un tema destacat, i supera la dispersió obligada de la Classificació Decimal Universal).

La biblioteca té també un paper destacat en el suport a la *formació reglada*. Moltes de les biblioteques gironines tenen una bona cartera de serveis per als centres educatius de l'etapa obligatòria: cal també transcendir aquesta oferta estandarditzada i personalitzar aquests serveis.

Els resultats dels informes PISA (*Program for International Student Assessment*), els índexs preocupants d'analfabetisme funcional i de població amb dificultats lectores (tant d'escolars com d'adults) haurien d'obligar a establir prioritats polítiques. És evident que la ciutadania associa la marca «biblioteca» amb la lectura. Les biblioteques han fet i fan esforços per ser útils en aquesta direcció: tallers amb textos de lectura fàcil (elaborats per poder ser llegits i entesos per qui té dificultat per llegir o comprendre, per la raó que sigui), cursos d'escriptura, les pràctiques mateixes de comentar els textos que es fan en els clubs... Però no n'hi ha prou. Les biblioteques poden ser excel·lents aliats dels establiments docents (centres de formació d'adults, escoles, universitats, centres cívics, etc.) i bons agents en la consecució de programes formatius ambiciosos d'abast nacional.

Les mateixes reflexions s'haurien de dur al que s'anomenen les activitats de *foment de la lectura*. Constitueixen el catàleg d'activitats de les biblioteques, tinguin o no relació directa amb la lectura. Si filem més prim, veurem que de les 4.455 activitats que les biblioteques gironines van realitzar durant el 2011, de directament relacionades amb la lectura podem considerar les hores del conte (774 sessions, més de 31.000 participants) i els clubs de lectura (603 edicions, 7.335 participants).

Fa dues legislatures, el Pla Nacional de la Lectura impulsava el concepte que «llegir ens fa més lliures», amb una concepció instrumental de la lectura (llegir premsa, el pros-

Les biblioteques poden ser excel·lents aliats dels establiments docents i bons agents en la consecució de programes formatius ambiciosos d'abast nacional

pecte d'un medicament, un assaig, un plànol...). Ens podem preguntar, contraposant les dades oficials i les mancances detectades en lectura que pateix el 30 % de la població, si ho estem fent prou bé. Potser sense oblidar els aspectes plaents de la lectura de ficció, cal poder escatir quines de les activitats que s'ofereixen a les biblioteques tenen un impacte real en la millora de les habilitats lectores i en els indicadors dels nivells de lectura.

Conclusions

No és possible dubtar de l'esforç de les administracions i dels professionals, des dels anys vuitanta, per modernitzar i explotar la utilitat de les biblioteques gironines. I els usos ciutadans avalen la penetració i la valoració que en fa la ciutadania.

Quan es va inventar el motor d'explosió, el primer acudit va ser incorporar-lo a un carruatge, substituint simplement la tracció animal per la mecànica. Fins a la consolidació de l'automòbil no hi va haver una veritable transformació. Potser d'alguna manera és el que està passant a les biblioteques. Primer es van modernitzar adaptant les noves tecnologies (passant de les fitxes en cartolina al catàleg en línia, digitalitzant

els documents de més interès o amb major necessitat de preservació, per exemple); després hem començat a innovar (els dossiers de premsa automatitzats, l'oferta de serveis personalitzats segons geolocalització); i ara toca transformar-se (Clifford Lynch, 2000), resoldre el que semblaria una crisi d'identitat. Les biblioteques no poden confondre, però, la identitat amb el suport o l'instrument de comunicació. El medi, a les biblioteques, no és el missatge (i que ens disculpi McLuhan).

La identitat de la biblioteca sempre estarà en la connexió de la informació amb la comunitat, amb l'usuari d'avui i en la conservació del bagatge cultural per a les generacions futures, l'usuari de demà.

M. Carme Renedo i Puig
és bibliotecària.

Nota: La font de totes les dades estadístiques (tret que s'indiqui una altra cosa), és el Servei de Biblioteques de la Generalitat de Catalunya. Aquestes dades fan referència a les 55 biblioteques integrades al Sistema de Lectura Pública, i corresponen a l'exercici 2011.

>> *Biblioteca pública d'Anglès.*

La identitat de la biblioteca està en la connexió de la informació amb l'usuari d'avui i en la conservació del bagatge cultural per a l'usuari de demà